

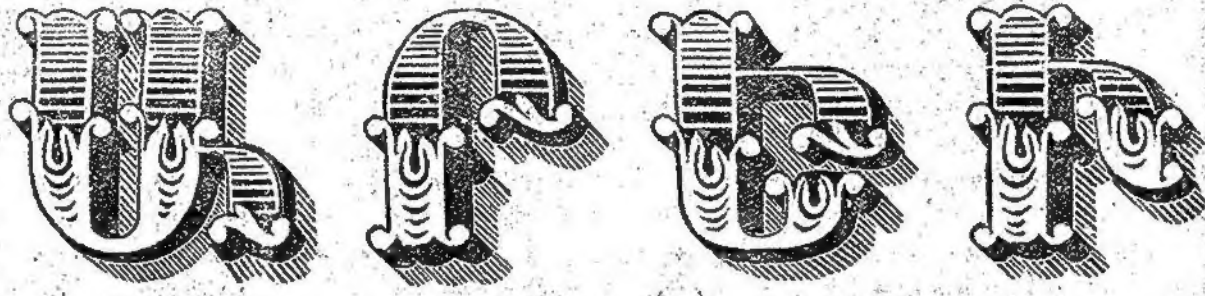
ՀԱՏԸ Ե ՄԻԼԻԵՄ

ՌԱԺՆԵՐԵՆ

Տարեկան վեցամսեայ
ԵԳԻՊՏՈՍ . . . 2. 0. 80 40
ԱՐՏԱՍՏԱՆԱՆ 30. 20 10

ԾԱՆՈԹՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՆ ՏԵՐԵՆՈՒԹԵԱՆ

ԱՐՏԱՍՏԱՆՔԻ ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀԵՐՈՒ ՕՐԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱՀԱԹԸ ԵՐԵՎ ԱՆԳԱՄ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏԵՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

Շարա Ապու Տուրա, Թիւ 16

ԱՂԵՐՍԱՆԳՐԻՍ

ՀԱՍԻ

Journal AREV

B. P. N 600

Alexandrie, EGYPT

ՀԱՐԱՐԱՐԵՎՈՒՄ ԶԵՆԱԳՐԱՐԵՐԸ ԶԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒՄԻ

ՏԵՐԵՆ-ԽՄԲԱԳՐԱՐԵՑՔ՝ ՎԱՀԱՆ ԹԵՐԵԱՆ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԱՂԵՏԸ

Բոլոր տեղեկութիւնները հաճախ են ըսելու թէ Կովկասի գաղթականները հողալու գործին մէջ դրամը չէր որ պակեցաւ: Ընդհակառակը, Կովկասի մէջ ալ հայ հարուստները մեծ պէտքերն հանդէպ ժլատ գումարներու մեծ մասամբ: Այսուհանդերձ անոնց տուած քիչը աւելցընելով Կովկասի ընդհանրապէս բաւական ժողովուրդին բազմաթիւ նուիրատուութիւններուն, Ռուսաստանի հայ գաղթականներուն առատաձեռն նպաստին, արտասահմանէն շրջապատ կարեւոր գումարներուն և պետական նշանակելի օգնութեան վրայ, բաւական եղաւ սնուցանելու գաղթականներուն նպաստի գործը, եթէ գաղթականները չնուրացանց ալ միշտ Մենք յաճախ հանդիպեցանք թերթերու մէջ ասպէս լուրերու: Մինչև օրս Վեհապետը ստացել է (օրինակ) 650,000 ռուբլի, ծախսուել է 500,000 ռուբլի: Կը նշանակէ թէ ժողովուրդը չի պակեցաւ, ինչ որ կը նշանակէ դարձեալ թէ ժողովուրդին մէջ եղբայրամարտութեան, գիտութեան զգացումն ալ չպակեցաւ:

Ուրեմն ինչէ որ ատեղծեց գաղթականներուն անկարագրելի թշուառութիւնը, անոնց անօթի, մերկ ու անպատար թողութիւնը օրերով և ամիսներով, հիւանդութիւններն ու համաճարակները, և ասոնց երեսէն մահացութեան անթիւ դէպքերը: «Գաղթականները ուժ չկար, կամ եղածը թերի էր» ըսուեցաւ այդ ահիզ հարցումին իբրեւ ամբողջ պատասխան: Մենք այն ատեն չհասկցանք այս պատասխանին ի մասամբ: Չհասկցանք թէ ինչպէս երբ դրամը կայ, գաղթականներու տարրական պէտքերն իսկ չեն հոգացուիր, շատեր ուտելիք չոր հաց մը իսկ չեն ստանար և ամէնքը բացօթեայ կը դիպրեն: Ի՞նչ թէ մէկ քանի օր կամ մէկ քանի շաբաթ, այլ մէկ քանի ամիս: Հիմա կ'սկըսինք հասկնալ Ու. կաղթականներու թիւը թերի չէր, ընդհակառակը կատարեալ էր, կ'երեւայ, կ'ազմաւորուէր տեսակէտէն՝ որ ա. մէն բանէ առաջ կ'ուզէր բազմաթիւ երկրորդական ուսուցիչներու և ուրիշ այս կարգի մասնաորակներու: Կալ ռոճիկով պաշտօններ հայթայթել:

Ուրիշ կերպ ըմբռնելի չէր այս պատահածը, և մենք գոնէ առեղծուածի մը լուծումը գտնելու գոհունակութիւնն ունեցանք կարգաւորով Կովկասէն վերջերս մեզի հասած տեղեկութիւնները: Գոյց տուող թէ գաղթականական նպաստի գործին ալ, քաղաքական - կամաւորական գործին նման, մեծ մասամբ որոշ հոսանքի մը կողմէ կարգադրուած

ու կառավարուած է: Մեր թղթակցները կ'ըսեն ինչ որ ռուսահայ թերթերէ ոմանք ալ կը դրեն հիմա Կերեւայ թէ, սակայն, այդ տեղեկութիւնները հրատարակելէ առաջ, պէտք էր հրաման առնէինք որոշ հոսանքին այստեղի ներկայացուցիչներէն, որոնք ահա պոռնատուք մըն է կը հանեն իբրեւ թէ զիրենք անհնապէս ամբաստանած ըլլային: Մինչ եթէ անկեղծ ըլլային նախ իբրեւ ալ պիտի մտածէին գաղթականական գործին այս ողբալի վիճակին վրայ, ու յետոյ ցոյց տրուած պատճառին համար գէթ քննութիւն պիտի պահանջէին և այսպէս թէ այնպէս պիտի ուզէին այդ վիճակը դարմանել տալ:

Ի՞նչի ալ դարմանը առնուած քայլ մըն է ճուշայի անդամ Մ. Պապալանեանի ձեռնարկը որու մասին այսօր հետեւեալը կը կարգանք Մշակի մէջ:

Ներկայացուցիչ, նոյեմբեր 16ի երկուշաբթի Կ. Հ. Բ. Ընկ. Խորհրդաւորանում կայացաւ մասնաւոր խորհրդակցութիւն, որին մասնակցում էին քաղաքի հայկական բարեգործական, փախստականներին նպաստող ընկերութիւններին և կաղթականներին ընկերութիւններին: Պատկերացումը, որ յատկապէս պէտք է զեկուցումն անէր փախստականներին ընդհանուր գործին վերաբերեալ:

«Մ. Պապալանեանի զեկուցումը վերին աստիճանի ուշադրաւ էր: Մի շարք փաստաթղթեր, որ նա ներկայացրեց, ցոյց տուին, որ հայ ազգի ներկայացուցիչը Պետ. Դռ. մայրում մեծ ջանք և աշխատութիւն է գործ դրել և կարողացել է յատկացնել տալ պետական գանձարանից բաւական խոշոր գումարներ յօգուտ փախստականներին: Մենք մի առանձին յօդուած կը նուիրենք նրա այդ զեկուցման և աշխատութեան: Առ այժմ կ'ստենք, որ նա իր եղբայրացութեան մէջ այն միտքը յայտնեց, որ փախստականներին օգնող հայկական բոլոր կաղթականները ընկերութիւնները՝ Կ. Հ. Բ. Ընկ. Խորհրդին իր Կենտրոն Կոմիտէի հետ, նպաստով, Ընկերութիւնը, Եղբայրական Օգնութիւնը իր ճիշդութիւնը, Հայ Գիւղատնտ. Ընկերութիւնը, Բարեւ, Մոսկվայի, Պետ. Բարեւ, Նոր-Նախիջեւանի և այլ քաղաքների կոմիտէները պէտք է համախմբեն, կազմեն մի կուռ միութիւն, իսկ գրա համար անհրաժեշտ է գումարել առաջիկայում բոլոր այդ կաղթականներին ներկայացուցիչներին մի համագումար թիֆլիսում կամ Պետրոգրա-

տում և ընտրել մի կենտրոնական խորհուրդ:

«Խորհրդակցութիւնը հաւանութիւն տուեց Մ. Պապալանեանի այս առաջարկին:

«Ապա խորհրդակցութիւնը զգալից հայ գիւղացիութեան իր ներկայ գրութեան մէջ, երբ հացի պակասութիւն է զգացվում, նպաստելու խնդրով: Բարեւ. Ընկերութեան խորհուրդը առաջարկում էր բոլոր կաղթականներին ընկերութեան առաջ նորոգել կառավարութեան առաջ թողնելու մէջ, որոշ գումար պայարարելու աշխարհի և տալու գիւղացիութեան: Գիւղատնտ. և Տնայն. Ընկերութեան ներկայացուցիչը յայտնեց, որ Ընկերութիւնն արդէն վաղուց ձեռնարկել է այդ գործին և որոշ քայլեր ևս արել է, բանակցելով մի քանի ֆինանսական հաստատութիւնների հետ, որոնք յանձն են առել աշխատել:

«Խորհրդակցութիւնը նպատակաւորաբար գտաւ, որ միջնորդութիւնը կարողութիւն ընկերութիւններին կողմից, և ծրագրի մշակումը յանձնվեց կատարելու երեք ընկերութիւններին՝ Հ. Բ. Ընկերութեան, նպաստամատոյց Ընկերութեան և Հ. Գիւղատնտեսական և Տնայնագ. Ընկերութեան»:

Այս մասին պիտի խօսինք յաջորդում:

ՎԱՀԱՆ ԹԵՐԵԱՆ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉՈՒՄ ԶԵՆԻՐ ՄԱՆՆԱՐ...

Ծարդ ոչինչ, բացարձակապէս ոչինչ զօրեց համբարչի ու միաբան գործունէութիւն մը յառաջ բերելու Եղբայրական հայ գաղթականութեան ծոցին մէջ, խեղճ ծոց մը որ իրենտեսցութեան օժը միայն տալըցած մեծցուցած է սկիզբէն ի վեր...

Պարապը գացին մեծ ու պղտիկ ազգերուն առած օրինակները:

Պարապը գացին բոլոր յուլի յօդուածներն ու պերճախօս քաղաքները որոնք միութեան ու եղբայրութեան զեկուցութիւնն ու օգտակարութիւնը կը փաստէին թախանձաղին...

Պարապը գացին աղբայրին բարձրագոյն իշխանութեան մէջ ընդ մերթ կատարած գաղտնապահ ճիշդերը...

Պարապը գացին բոլոր ինչներն ու յոյսերը չէլքը ըսուած հոռւ հեղ մեծաճանապարհներ, որ անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր կ'ապասէ Մենայի դալուն, կ'ապասէ միութեան երազին մարմին առնելուն:

Պարապը գացին բոլոր այն աղեխարշ, արեւնը երակներուն մէջ ստանցնող և արցունքը պէտքէն վաղցնող պատմութիւնները որոնք ամիսներէ ի վեր կ'ըսեն, կը զրուցեն անհաբին կեանքն ու մարմնը Հայութեան, և որոնք ամենէն ահազեցիկ քաղաքն են, ամենէն աստուածազոգ պատգամն ու մեծաստատ պատուիրանը միութեան և եղբայրութեան՝ զոր մեծցուցումը վրայ եղող աղք մը ուղղած արձակած ըլլայ իր աստ անդ ողջ մնացող քաղաքաւոր այլ ծնողութեան զաւակներուն:

Ի զուր ողջմտութիւնը և զգացումը

միաբերան՝ «Միացէ՛ք, Հայք՛» ըսին մեզի:

Մենք հոս, ինչպէս ամենուրեք յարտասանման, մերժեցինք ինքնապաշտ ընել, Զուգեցինք, չի կրցանք հրաժարիլ մեր տեղական թղուկ անկութիւններէն ու ինքնէն, ի սէր — եթէ կարելի է ըսել — այն մեծ Առեւտրութեան որ կ'ընծայուէր, որ կը հարկադրուէր մեզի հակառակը: Եւ որ պարտէր համագործակցութեան տիրակալը մեր սիրտը, ուրիշ ո՛ր է և անկութեան, նոյն իսկ ո՛ր է զգացումի տեղ չի ձգելու համար հոն... Ամենէն անուշիկ անդրադարձը, և ամենէն ամօթալի իրողութիւնը պիտի մնայ սա քանը թէ՛ 1915 աղէտի թուականին արտասանման մէջ ապրող Հայերը կարողացան իրենց ատելու բոլան դաւ մարդկային ու գերմարդկային ալ կարողութիւնը չտալու Հայութեան դահիճին թուրքին վրայ, և անկէ բաւական մեծակալ մաս մը խնայել, աւելցնել զօղնալ աւելի՛ վայն եղբայր եղբոր դէմ գործածելու համար խղճի մօտ, ինչպէս անցեալին մէջ...

Հայեր կան, ափսոս, որոնք այնքան զբաղած են զիրար ատելու որ՝ ժամանակ չեն գտնար, խեղճե՛րը, կամ կը մոռնան, մտադրե՛րը, Թուրքը յաղթու...:

Այս «անազոյրն հանելուկը» միտքս կը չարչարէ, ու անպատճառ դաշն լուծելու պէտքէն մղուած, ու թերեւս ալ ներշնչուած, գիտե՛ք ի՜նչ կը խորհիմ...

Կ'ստիպուիմ խորիւ թէ մենք, հոս, չուզեցինք կամ չի կարողացանք — ինչ որ նոյնն է — միանալ ու եղբայրակցել: Ուրովհետեւ... Թշնամին շատ հեռու է, ուրովհետեւ վտանգը... քաղաքայ և, և մանր անտեսանելի Թշնամին, վտանգը, մանր — մեր անողորմ ու մի՛ ճակատաւորին երեք տարբեր անունները — Լոճած են Հայութեան գլխուն, այդ, քայքայողի անգոյլ — անգոյլ ալ — Հայութեանը չէ՛ անհիւսկ, մենք հոս մեր մտքի վրայ զգացած չունինք սարսափը, սպրած չունինք մանր որ բաժինն են մեր հեռուոր հայրենակիցներուն...:

Եւ ո՛վ գիտէ թէ մենք անխտու վտանգի, կամ չի խոստովանուած դժուր նախադէպ մը չենք զգար, խորածածուկ, դաղտնի, գոգոնի գոհունակութիւնը հաստատուելու թէ՛ մենք աղատ և ապահով ենք հոս, թէ ոչ մէկ վտանգ կ'սպառնայ մեր գոյութեան: Այո, ապրելու գոհունակութիւնը, ուրախութիւնը, մինչ եւրոպայի և Ասիայի մէջ, այնքան տեղեր, մեռնելու ցաւն ու սարսափը կայ միայն...:

Լուրերտնտ նկարագրած է հոգեկան երանաւէտ վիճակ մարդուն որ ժայռի մը անսպասան ապահովութեան կը գտնուէր մը ընկղմիլը, մեղեքնած ծովուն հարուածներուն ներքեւ: Ան կ'ուրախանայ գաղտնապէս ոչ թէ որովհետեւ նա մը կ'ընկղմի մարդկային կեանքի տալուն, իրեն հետ խաժ անդունդին յատկութիւնը, — չէ՛, այնքան անխոր չէ՛, — այլ որովհետեւ ինք, իր սիրական ու նուիրական անձը՝ այդ նաւուն մէջ չէ՛, այլ ցամաքին վրայ, ողջ, ապահով, անվտանգ...

Ու ինձի կը թուի թէ որպէսզի մենք ալ, հոս, պէտքը, անդիմադրելի պէտքը զգանք ըսի՛ք դալուն, արմուկ արմուկի անգոյլութեւ, մոռնցնելու մեղ սիրտերն ու խորհուրդները, որպէսզի եղբայրակցինք ու միաբանինք, մոռնալով մեր անցեալ ու ներկայ, բոլոր վէճերն ու լեզները և ինչով ինչ որ պէտք է յաւէտ միացնէ մեզ՝ մեր երակներուն մէջ հոսող միեւնոյն արեւնը և հոն հեռուն ուղիներն թափուող արեւնը որ՝ մերն է դարձեալ, որպէսզի, կ'ըսեմ, այսպիսի հրաշք մը կատարուի, պէտք է որ վտան-

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԻ

«ՀԱՅԿ. ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՈՒՆ ՀԱՄԱՐ»

Ժ Ա. Ց Ա Ն Կ	
Եզրագ. Գրուծ	Եզրագ. Գրուծ
Նախորդ ցանկին գումարը	6934.5
Յ. Գալստեան (4 քրկ. ան)	24
Ոմ	20
Հրանց Տիկեյան (զեկ. և անգլ.)	20
Դեղք Եղբայր (Քեֆ, Սուսան)	500
Օմեքո	400
Լ. Մկրտիչեան (զեկ. և անգլ.)	500
Համագումար	8398.5

Ստացանք Առաջնորդ Ս. Հօր հետեւեալ նամակը.

«Ազգ. Գոյութեան Կուռնի համար» անուանակ պատ. հայաբերիչ մեջ բացած ձեռնագրանկութեան հետքնեկ գանձի ապագայ մասնակցները կ'ընտրէ արդեօք փոխանցել «Նպաստամատոյց» անունով մեր կատարած հանգանակութեան:

Վասն եւ թէ մեր ազգի նուիրատուները զօգոյ պիտի չման պայսի կարգադրութեան մը, Եկանալով որ մեր ձեռնարկած հանգանակութեան մը մեր կատարածին նպաստը ցոյցն է արդեօք:

Այս կերպով, «Արեւ» իր բանկագին աջակցութիւնը եւս նուիրած պիտի ըլլայ «Նպաստամատոյց» ձեռնարկին, որուն համար կանխով մեր արագին «Նուիրական» անունով պատ. խմբագրութեան մը յարգելի նուիրատու:

Մնաւ, սիրող ողջութեւ, աղօթաբար Ա. Հ. Ե. ԹՈՒՐԿՈՒՄ ԵՂԻՍԱ:

Համակերպելով սոյն փափաքին ներկայ ցուցակով կը փակենք «Արեւ» հանգանակութիւնը, որու մնացորդ 3398.5 զըր. և գումարը մօտեւ կը զրկենք Վրան. Գոգոյ փաշա Նուարի. իսկ Առաջ. Ս. Հօր թերթերէն կը ներկայացընենք մեր հանգանակութեան ամսականաւոր նուիրատուներուն որոնք կը յուսանք թէ սիրով պիտի ընդունին զայն:

ԳԸ. Ժայր տայ Նաւ. Եղբայրտն պատ. Եղբայրտն ու մասնաւոր տուակները անոր կատարած ալ ծանկէն պատ. մը, Այն ատեն, ա՛հ, այն ատեն...:

Բայց մի՛ դող ելլա՛ք, ո՛վ ի բնէ, կոշտով կամ արհեստով անհամբար խաւերներ, ո՛վ աղբայրն. անհամբար խաւերն խաղաղութեան տեսարանները, կամ առաւել կամ նուազ համոզուած փաստաբանները. մի վրդովի՛ք, վստա՛ք չի կայ, շնորհիւ Բրիտանական մեծագործ կառավարութեան խաղաղութիւնն ու ապահովութիւնը արեւով կը տրին ներդոս լուսաւոր պայնք վրայ: Զէ՛, վտանգ չի կայ... որ Եղբայրտն ապահովութիւնը խաղաղութիւնը երբեք ու խաղաղութիւնը նոյն հետաւն հայկական այն զմայելի անհամբար խաւերն կամ անհամբար նախադէպները որ տարինք ի վեր կը տրին ու կը տուէ մեր գաղութին մէջ, և որուն ալ վարժուեցանք, ինչպէս մարդ կը վարժուի ի վերջոյ ամենէն խաղաղ. ամենէն զոխայն ժողովրդ:

Կրնա՛ք զարուստել, Մաք. Մանուէլ խաղիկին պէս. Արեւնէն սեւերու երկրի մը և արգէն, և ինչպէս կ'ընէ ծառի անձը՝ անհոն անհոն ինչ ընէ, խնդի խրատն է՛ն: Ընէ...:

Մ. Ս. ԿԻՐՈՍՅԱՆ

Կը վնասուի Շուքի Զարգապետեան, Մարաշի, որ տարիէ մը ի վեր անյայտ է. զիտցող թող հանի իմաց տալ Տիար Յ. Նաղարէթեանի գրասենեակը: Ենովը Միւսախանյան

բուստներով, Օլթիի ուղղութեամբ թուրքերը հինգ անգամ յարձակողական սկսած նոյսմ, 26ին և 27ին, և մեզի գէտ վրայէ վրայ յարձակումներ գործեցին, բայց ետ մղուեցան խիստ կարեւոր վնասներով, Ալաշկերտի հովիտին մէջ՝ ինչամուսն յարձակողականը նոյնպէս բռնաւ եղաւ, Գըլ-

խաւորաբար նոյս, 28ին թուրքերը Տու-թակի արեւմտ, կողմը մեծ կորս մը մղեցին, մեր ճակատը ճնշեցին զիտաւորութեամբ, բայց ձախողեցան մեզի թողլով, մեր հակադարձակումներէն յետոյ, իրենց կազմակերպեալ զորքերուն մէկ մասը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀԱՅՈՑ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՈՂՈՊՈՒՏ՝ ՅԱՄԻՐ ՄԱՀԱՅՈՒՄԷՒ ԱՌԱՋ

Լորտ Պրայս «Թայմզ»-ին կը հաղորդէ Հայոց կոտորածներու և տարագրութեանց մասին նոր մանրամասնութիւններ զո-րոնց ստացած է ամերիկեան վաստակէի աղբիւրներէ, և կը յաւելու թէ հեղինա-կաւոր անձ մը Հայերու կոտորածներուն թիւը մէկ միլիոնի կը հասնէ:

Նամակագիր մը կ'ըսէ.
«Տարագրողները այն աստիճան սարսափ կ'զգան իմանալով աւելի ան-դին տեղի ունեցածները—կողոպտու, ըս-պանութիւն, բռնաբարութիւն, անե-ւանգութիւն, անօթութիւն—, որ միշտ պատ-րաստ են իրենց ճամբուն վրայ մէկ զա-նի օրուան դադար մը ծախու առնել, և թէ դրամ ունին: Եւ որովհետեւ պատրա-տի վախճաններ կամ կատախտակներ կը պահանջեն, ստոյրեղանները՝ երբ դրամի երե-սը տեսնեն, առանց դժուարութեան կը թողարկեն վրանները նախորդ օրուան դրժէն 20 տոգ անգին՝ նորէն զետեղե-լու: Խնայել չկայ ո՛չ հիւանդին, ո՛չ ծե-րին, և ո՛չ մէկուն: Մարդիկը ինչի նկա-րագրեցին այն սարսափը որ կ'զգան «Լը-րանները վար» հրամանէն որ շարու-նակ կը կրկնուի և որուն հետեւէ խա-րաղանք կուգայ:

«Մէ, կ'ուզէ որ տեսած ըլլայիք թէ ինչ նոսրացի անգլիացիները կը վարուին և ինչ սառնալիկան հնարամտութիւն ի դարձ կը դնեն մարդոց ամբողջ շարմը կորզելու համար՝ անոնց մահուանէն ա-ռաջ: Զի սպանողական մահն է այս բոլոր տարագրողներուն մեղի վախճանը, եթէ այս ամենուն վերջ մը գնելու միջոց մը չի գտնուի:

«Հոս պէտք է աւելցնենք Գ.էն հասած տեղեկագիր մը, երկու երեք շաբաթ ա-ռաջ՝ Հայերուն գլխաւորներէն 200 հոգիի չափ բանտարկեցին, յետոյ գիշերով 30-40 ական հոգիներ խուճապով դանոնք վախճանեցին մէկ լեռնային, գետեզերքը տարին և պահանջեցին Ասոնց մէջն էին տասնեւթ երկաթուղիի պաշտօնեաներ և զբաղատան տնօրէնը:

Անցեալ շաբթուան միջոցին, բոլոր Հայ աղբիւր լուսաւորչական, բողոքա-կան թէ կաթոլիկ՝ ձերբակալուեցան, մինչև շապիկ-վարովքը մերկացուեցան, ու իրարու կապուեցան և տարուեցան, ու ինչ որ մէկ մ'ալ տեղեկութիւն ունեցաւ անոնց մասին՝ կիները և աղջիկները թուրք զինուորը բախտուեցան, թուրքե-րը կուգային, աղջիկները աչքէ կ'անցը-նէին և ուզածին կ'ընտրէին կը տանէին: «Սյուրհանդիքի 21 կիներ և երեխա-ներ պալատան սրահի մը մէջ, որոնցմէ շատերը բողոքովին հալ ու մաշ վիճակի մէջ գետինը ընկողմանած էին, սղայ մը մահաւորն էր, երկու ուրիշներ անկէ քիչ պակաս, և խումբին մնացած կէսը նոյն-պէս մէկ զանի օրէն անշուշտ պիտի մեռ-նէր եթէ շարունակէր մնալ այնտեղ ուր զինքնը բանակեցուցած էին: Գիւ-ղացիներէն շատերը լուսնիներ էին, որոնք ցերեկը հրատարակ փոշոտ դաշտին մէջ և գիշերը բացօթեայ ցուրտին ենթարկուած մնալով՝ շուտով մեռնելու դատապարտ-ւած էին:

«Այսմարդիկը գիտմամբ դանդաղ մա-ն, աւան մը կ'ենթարկեն, որպէս իրենց հարստաւորները՝ անոնց մեռնելէն ա-ռաջ ասիկա ունեան անոնց կ'ընտրեն և գոյքերէն իրենց ցանկացածները ընտրել տանելու և անոնց դրամները կործնու-ն:

«Տօքթ. և Տիկին Ա. Գէլ և Գէլ կո-տորածները տեսած են, ինչպէս որ եւ օրիորդ Պ. ալ ասիկա վերջը՝ երկու երե-սի խումբեան, մէկ կորուածի և երկու պատերազմներու ակնատեսն եղած են: Բայց ամենքս ալ համաձայն ենք որ եր-բեք այսպիսի բան մը անհաս չէինք:

Ընդգնեցողքի պարագայ մ'ալ այն է որ՝ այս կիներէն և տղաներէն շատերուն հայրերը և եղբայրները բանակին մէջ երկ-րին համար կը կռուին, այս պարագային մէջ կը գտնուէր կիսամեռ տղայ մը որ այս երեկոյ մեր դարձանաւորունը բերուե-ցաւ, և ուրիշ տղայ մ'ալ որ հաւանօրէն շուտով նոյն բաղդին պիտի արժանանայ» (Թայմզ, 15 Դեկտ.)

Յովն. Խան Մասնիկեան, Պերլինի պարսկական զետպանին, հրամարեցու-ման և իր տեղ պարսկի Հիւսէյնի Խանի զետպան անուանման լուրը ստիչ առաջ հաղորդած էինք: Ռուսական թիւթ մը այժմ կ'իմացնէ թէ օտն փոփոխութիւնը կատարուած է Լիւիէլմ կայսեր պահանջ-մամբ, որովհետեւ Մասնիկեան մեծ մասը Սելա-րագած էր Պերլինի Հայ գաղութին խնդրագրին ներքեւ, որ կը վերաբերէր թուրքերու կողմէ Հայաստանի մէջ զոր-ծուած դաշնադրութիւններուն: Պերլինի թուրք զետպանը բողոքած է Լիւիէլմին և այս պատճառաւ Բաղդէրը պահանջած է որ Մասնիկեան խան ետ կանչուի:

Պ. Նիքեմ Նիքեմեան, որ Ֆրանս. Բա-նակին մէջ կը ծառայէր իբրեւ կամաւոր և տասնապետի տասնեան ունէր, Մա-սնիկեան կը գրէ մեզ. «Երբ թէնէտոս էինք, Ֆրանս, զինուորներուն մեծ մասը Սելա-նիկ զրկեցին, այլևս մեզի գործ չկար: մեզի առաջարկեցին կամ Լիւիէլմ երաւմեղի մէջ մտնել՝ հինգ տարի մնալու պայմանաւ, կամ մեզի ազատ ձգել: Եթէ Ֆրանս. Բա-նակին մէջ լիւիէլմէ կ'երթանք՝ ըսինք, չուզեցին զրկել: այդ պատճառաւ ազատ ձգեցին, հիմա եկանք հոս, վաղը միւս օր գործի պիտի սկսինք»:

Պաւս Էմբրիսիկի Աղեքսանդրիոյ աղ-պագրութիւնը իր ծնունդի թիւին մէջ հրատարակեց մեր աշխատակից Նաւային սպայ Տիբան Թէքեանի հետեւեալ երկու գրութիւնները: «Մովսէսաղուս» և «Հայ Տղան», անուանած Սուլթանի զինքնագրե-րու մասին: Սեր ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ՝ թէ վերոյիշեալ երկու յուշիչ էջերը ստիչ առաջ թարգմանովի լոյս տե-րած են «Արևի» մէջ:

Կովկասի մէջ սղուծիւնը սկսած է մտահոգիչ համեմատութիւններ ստանալ՝ թէ՛ տեղացւոց և թէ՛ մասնաւոր գաղ-թականներուն համար: Կովկասեան բո-լոր նահանգապետներու և վարչապետնե-րու մասնակցութեամբ Թիֆլիսի մէջ տե-ղի ունեցած «Առանձին խորհրդակցու-թեան» վերջնական նիստին՝ Բնակարա-նային և փոխարքութեանց խնդիրներու յատուկ Եանձնախումբերուն որոշումները ընդունուած և յետոյ երկարօրէն զնն-ւած են Պարսկաստանի Եանձնախումբ-րին ցանկութիւնները: Յաջորդ և վեր-ջին նիստին, նոյն 16(31) բոլոր եղբա-կացութիւնները ընդունուելով յանձն-ւած են փոխարքային փակման պահու-թիւնները զարգացուելու Ա. Խաչատրեան և Կ. Ս. Մեծ-Իշխան փոխարքային ուղ-ղած է հետեւեալ ճառը.

«Ձերոյ կայսերական Բարձրութիւն, կովկասեան բոլոր գաղաքային ինքնա-վարութիւններէ, հասարակական կապ-մակերպութիւններէ և հաստատութիւն-ներէ անուանից, որոնք Ձեր հօր և աղ-նիւ խօսքով կանչուած են մասնակցելու Առանձին խորհրդակցութեանը, մենք միանամուս երախտագրութիւն ենք ար-տայայտում Ձեր բարձր վստահութեան համար, որ ցոյց տուիք մեզ: Մենք այս-տեղ բերինք մեր բոլոր գիտութիւնը և փորձառութիւնը, որ ձեռք ենք բերել երկար աշխատանքով, և մեր դաշնուե-րներ և օրոշումներ մէջ զրիքը մեր ամբողջ հոգիին ու սիրտը: Ձերոյ կայսե-րական Բարձրութեան իմաստուն և սքը-տաղին ղեկավարութեան տակ բոլոր այստեղ կատարուածը պէտք է ոսկէ տա-ւերով անշնչելի կերպով գրվի կովկասի

և մեր Մեծ Հայրենիքի գաղաքային ինք-նավարութիւններին պատմութեան մէջ: Մենք խօսք ենք տալիս՝ առանց կանգ առնելու շարունակել մեր աշխատանքը և մեր տան մէջ, այն հաստատ հաւատ-քով որ այս բարձր տեղում մեզ ցոյց տրված վստահութիւնը իրականաբար ար-տայայտութիւն կը գտնի և տեղական իշ-խատութեան մօտ, և մենք, զինված ան-հրամայ միջոցներով ու լիակշորութիւն-ներով, կարող կը լինենք մեր համեստ ոյժերի չափ արդարացին: Ձեր բարձրար-ժէք վստահութիւնը: Մենք խոնարհուե-մ ենք Թաղաւորի խորայնագ Փոխարքայի առաջ և Մեծ Հայրենական պատերազմի Հերոսին աղաղակում հօր «ուրան»:

ԲՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ
Վաղը Եր., 1 Յուն., երեկոյան ժամը
9ին, Գաղիէի Ս. Դ. 26, ընթերցարանին
մէջ տեղի պիտի ունենայ ընտանեկան
շքեղ երեկոյի մը, ճոխ յայտագրով:
Մուտք 5 դր., ողջ ճոխմասնակցութիւն
սեր կը ծախուին Գրիգորի Պար և Յուն
Խալի Տեաք Թերթիպաշի ջով:

ՆԱԽԱԿԱՏՈՒՓ. — Ե. Մ. Ի. Հանե-
ցէք ինքզինքնիզ ճանչցնել՝ Ձեր դրու-
թիւնը կարենալ հրատարակելու համար:
Առևտրական փորձառութիւն ունեցող
ըրկակից-հաւատարմութիւն կը փնտ-
րուի: Դիմել Ա. Դիւսեանի՝ ծրագր փողոց,
բիւ 55: 3-7

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

Պարսկերէնում մեջ

Լոնտոն, 28. — Երեք անգամ, զօրա-
գործներն որոնք Սերաֆուսին կողմէ խիստ
պարտութիւն մը կրած էին, Ալաշկեր-
տեանց:

Լոնտոն, 30. — Զօր. Հինգէնդարկ
Պալատները մեկնեցան՝ զինուորական
գործողութեանց մասին Սպայակոյտին
հետ համաձայնելու համար:

Լոնտոն, 28. — Հարաւային Սերաֆու-
սին կատարուած օդային խուզարկու-
թիւնները կը հաստատեն թէ այս կողմէն
Գերմանացւոց յարձակում գործելու մա-
տին ոչ մէկ նշան կ'երեւայ:

Հոմ, 29. — Ռուս. հետեւակազօրայ
և հրետանիի զօրաւոր զօրաւորները Պեսա-
րապոյ մէջէն կը յառաջանան:

Լոնտոն, 28. — Հոմէն ստացուած
լուրերը կը ծանուցանեն թէ Ռուսերուն
Պալատներէն պատերազմին մասնակցելը
Պալատները և Հոմի կատարութեանց
մէջ և տեղի ունեցող բանակցութիւննե-
րէն կ'ախտու ունի:

ՊԱՐՍԱԿԱՆ

Լոնտոն, 28. — Մինչև հիմա 60 Պալ-
կար զինուորներ հրացանի բռնուած են
առևտուրը զգացողները արտայայտած ըլ-
լաւուն համար:

— Պալկար պաշտ. լուրերը կը հրա-
տարակէ ցուցակը Ռուսիոյ դէմ կռուելու
չ'ուզող պալկար պաշտներուն, որոնք իբր
դատարկե նկատուած են: Ասոնց մէջ կը
գտնուին երեք զօրագործի հրամանա-
տարներ, 5 Մամէտներ, 13 հարկարպետ
ներ և 23 տեղակալներ:

Լոնտոն, 28. — Հոմէն կը ծանու-
ցանին թէ ռուսական նաւատորմը անց
եալ ուրախ օր դարձաւ արձակուած է
վառնան և Պալկար թորթիլայալած մը
ընկղմած է կը կարծուի թէ այս նաւա-
տորմը նոյնպէս ընկղմած է նաւան: Գա-
ստին մէջ գտնուող ընդհուկայ մը:

ԳԱՐՍԱԿԱՆ

Լոնտոն, 29. — Գարսապետին զինուոր
մը կը ծանուցանէ թէ անտր. ուժեր և
նաւատորմը Լովան լեռան մօտ արձակ-
եցին Գարսապետին զինուորը: Անոնք
Գարսապետին զինուորը դէմ 15 ժամ անդադար
կրակ բացին, միևնոյն ատեն հրետանիի
վճակակա յարձակումներ գործողով, բայց
ամենքս ալ ետ մղուեցան: Գարսապետի-
նները երկու մեծան և երկու վրիւար
ուսնեցան: Ամսոյն 23ին Լեռնայի ճակա-
տարտի ընթացքին աւստրիացիք 200
հոգի կորսնցուցին: Թագաւորը շնորհա-
ւորեց զինուորները իրենց տարած յաղ-
թանակին համար:

Թուրքիոյ մեջ

Լոնտոն, 30. — Գերման օստիկան
ներ իրենց յատուկ համադրեալով օսմ
մայրաքաղաքին մէջ օստիկանի պաշտօն
կը կատարեն:

Իտալական լրագրիւնները կը ծանու-
ցանին թէ Զօր. Մաքէնզըն Պալիս հա-
տած է Թալաթ պէյը Էնվեր փաշայի հետ
հաշտեցնել փորձելու համար:

Թուրքիոյ ներքին գործոց փոխ-նա-
խարար, նախկին Պէլլուսի կուսակալ
Ալի Միւնիթի պէյ Լիւթիանի կատարելով
անուանուած է:

ՄԻՋԱԿԵՏԻ ՄԵՋ

Լոնտոն, 29. — (Պաշտ.) Զօր. Թա-

ուսնեան կը ծանուցանէ թէ Մնեղեան
օրէն ի վեր թրջական յարձակումը և
նմանականութիւնը բոլորովին դադարած է:

Արեւելեան ձախարակ

Լոնտոն 28. — Գարսապետը խզման
պատճառաւ Ռուսիայէն ուշացած հեռա-
գիրներ ցոյց կուտան թէ քաղաքի
տարիներէ ի վեր այժման խիստ ձմեռ
զգացուած չէր: Ռուս. հակառակ վրայ
ցուրտը զէրօն վար 45 աստիճան է: Տը-
վինայի վրայ օր ցերեկով դաշեր ըն-
տանի կենդանիներու և զինուորներու
վրայ կը յարձակին:

Ժրեմ, 29. — Աւստր. զինուոր
օդապարիկ մը որ ուս. զինքներուն վը-
րայ հետադարձութիւններ կը կատարէր,
մեքէնայի խանդարումի մը հետեւանօք
ստիպուեցան ճամբան փոխել և ուսմա-
նական հողը ինչպէս Մէլը գտնուողները
արդիւարակուեցան:

ՊԱՐՍԱԿԱՆ ՄԵՋ

Թէհրան, 27. — Ռուսերը Քէշանը
գրաւեցին և հիմա խնայանի վրայ կը
յառաջանան:

Արեւմտեան ձախարակ

Լոնտոն, 26. — Գերման զինուոր
կ'ըսէ թէ վճռի մէջ Գերմանական յառաջ-
խաղացումը կարեւոր արդեւեք մը չպի-
տի ունենայ:

Լոնտոն, 29. — Զօր. Տուկլաս Հայի
հետեւեալ կը հաղորդէ. «Նրէի թշնամին
պարզելու կերպով յարձակեցաւ մեր օ-
ղանաւարաններէն մէկուն վրայ: Զորս
գործիքներէն մէկը միայն իր նպատա-
կին հասաւ, բայց ոչ մէկ վնաս պատճա-
ռեց: Մեր գործիքներէն մէկը դետին
ինկաւ: Երեկ իրիկուան ընթացքին Ար-
մանիթեի մօտ յաջող գործողութիւն մը
կատարուեցաւ: Թշնամի խրամներուն մէջ
խուժեցինք առւմբեր նետելով որոնք
խիստ արդիւնաւոր եղան: Թշնամուին
քաղաքի վրայ կորուստներ պատճառեցինք:
Մեր կորուստները թիւթ եղան»:

Լոնտոն, 29. — «Մօրիսի Բօսթ» և
«Տէլի Բօսթ» կը յայտարարեն թէ ե-
րէկի գումարուած դաշինքի նիստին մէջ
Պ. Աստուրի իր ընկերակիցներուն ըսած
է թէ պարտաւորի միջոց մը ձեռք առ-
նել որոշուած է դեռ չլինող արդարուած
ամաւորներուն հանդէպ:

Լոնտոն, 30. — Նախարարաց խոր-
հուրդը բոլոր ամաւորներուն պարտաւո-
րէն ծառայութիւն որոշեց: Օրինադիւր
յուշ. 4ին երեւոյ. Ժողովին պիտի են-
թարկուի:

Լոնտոն, 27. — Բրիտ. «Հէլալ» շոգե-
նաւը ընկղմուեցաւ: Նաւագլխավորը ա-
ղատուեցաւ:

Բարեկ, 29. — Մերակոյտին մէջ
1917ի դատա զինուորներուն զէնքի տակ
առնուելու օրինադրին ճշգրտութեան
ատեն պատ. Նախ. զօր. կալէի հետեւե-
ալ յայտարարեց. «Ձերմասն որ 18 ա-
միս առաջ խաղաղութեան փափաքող էր
այսօր ի՞նչ բոլոր կամքով պատերազմին
շարունակութիւնը կ'ուզէ: Այն որ այժմ
«Հայտնութիւն» բառը կ'արտասանէ գէշ
քաղաքացի մը պէտք է նկատուի: Մենք
կուրք այն օրը պիտի վերջանայ երբ Ձը-
րմասն իր գաշակիցներուն հետ պիտի
ըսէ «Կը զաշուիմ, փափաքածս ստացած
ըլլալով՝ հանդարտ աշխատութեան կը

վերականգնուի»: Պ. Ժեմալէ՝ օրինադրին տե-
ղեկաբերը՝ յայտարարեց թէ բանակին
յանձնաժողովը գործին ուժերու հարցը
քննելով հաստատեց թէ ոչ մէկ պատճառ
կայ մասնագործեան ծրարաւ բաւարար
ընտանկութեամբ զինուոր ունի պատե-
րազմը մինչև վերջ շարունակելու համար:

ՄԱՅՏԵԱԼ ՆԱԽԱԳԵՆՈՐԸ

Նիւ-Եօք, 28. — Նախագահ Վելու-
նի մասնաւոր գործակալը՝ գնդապետ
Հաուզ, որ զանազան զեպաններու հրա-
հանգներ տանելու պաշտօն ունի, այսօր
մեկնեցաւ: Բարեթէն Պոյ Էտ միւստիս-
յոգնեալով մեկնեցաւ, Բրիտ. իշխանու-
թեանց կողմէ տրուած ապահովագրով մը:
Էնթերվուի մը մէջ Պոյ Էտ անպատա-
խանառ մամուլի մը անմիտ արտա-
յայտութիւնները դատապարտեց:

ՎԵՐՁԻՆ ԺԱՄ

Պարսկերէնում մեջ

ՆԱԽԱԳԵՆ

Բարեկ, 30. — Ձեկոյց մը կ'իմացնէ
թէ Աւստրացի Տիւրացոյի վրայ նոր ար-
տաւած մը փորձած են, որ այս անգամ ի-
րենց համար աղէ մը եղած է: Նաւա-
խուր մը Քարթաթոյն յառաջացաւ Տիւ-
րացոյն ուղղութեամբ: Նաւախու-
կից տրմիւնը սկսած կուրի. «Լիւստ»
նոր օրագրով աւստր. բոլորիկանաւոր
պիտի մը զարմուելով ջրաղող եղաւ, իսկ
«Թրիլիպ» Դանակիցներուն կողմէ ըն-
կրկուեցաւ: Մնացեալ նաւերը Դանակից-
ներէն հետապնդուելով փախուստ տուին:

Արեւ, 30. — Ռուս. նաւատորմը Խօ-
սիսիցի մէջ Պալկարի ձեռնման բա-
ղաւորին զղեկը արձակուեց:

ԲՏԱՆԵԿԱՆ ԱՂԱՆՈՒՅ ՄԵՋ

Հոմ, 30. — Ալաւիոյ բոլոր Բա-
ղաւորուն մէջ գտնուող զինուոր. Եւ արա-
ք. հիւպատոսներ իսպ. զինուորական
իշխանութեանց կողմէ վստահեցան: Ման.

Արեւմտեան ձախարակ

Լոնտոն, 30. — Տիւրքերի վրայ եւ Պե-
սարապոյ մէջ յաւանա կոխներ տեղի ու-
նեցան: Աւստր. զինուոր կ'ընտրուի թէ
կալիսիոյ մէջ Աւստրացի պարտաւորուած են
մանակցել գերագնաց բռնով ուստ. ուժերու
առջեւ:

ԲԱՅՁԻՐ ԼԻՒԱՆԻ

Բերկոյր, 29.

